

Rzeźba „Święty Onufry”

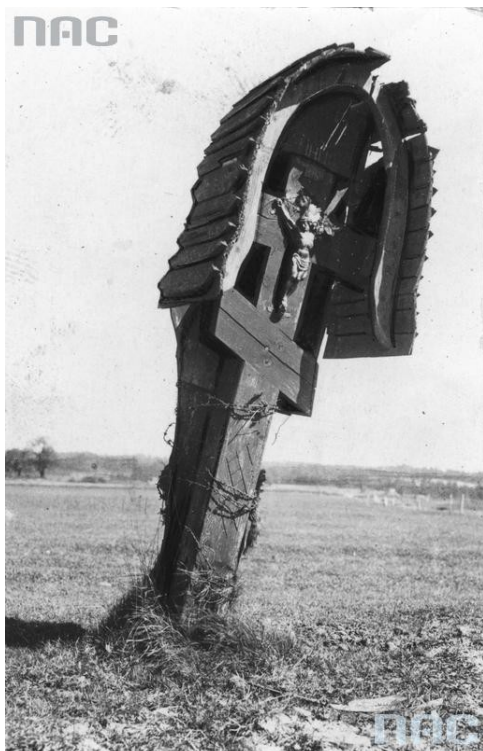
- Czas powstania XIX w.
- Miejsce powstania Dąbrowa Tarnowska, pow. dąbrowski, małopolskie
- Wymiary wysokość: 61 cm
- Numer inwentarzowy 6888/mek
- Muzeum [Muzeum Etnograficzne im. Seweryna Udzieli w Krakowie](#)
- Tematy [religijność](#), [wieś](#), [wyrzeźbione](#)
- Technika [rzeźbienie](#), [polichromowanie](#)
- Materiał [drewno](#)
- Prawa do obiektu Muzeum Etnograficzne im. Seweryna Udzieli w Krakowie
- Prawa do wizerunków cyfrowych domena publiczna
- Digitalizacja RPD MIK, projekt Wirtualne Muzea Małopolski
- Tagi [rzeźba](#), [kapliczka](#), [tradycja](#), [sztuka ludowa](#), [3D](#), [sztuka sakralna](#), [święci](#), [audiodeskrypcja](#), [3D plus](#), [domena publiczna](#)

Rzeźba pochodzi z przydrożnej kapliczki i ukazuje świętego Onufrego jako pustelnika. Święty o masywnej sylwetce klęczy i składa na piersi ręce do modlitwy. Jego okrycie stanowią tylko długie włosy i

broda o powierzchni zaznaczonej faliście rzezanymi liniami. Twarz ma szeroką, włosy ułożone w przedziałek na środku głowy, nos długi, prosty, oczy otwarte, usta otacza zrost. Legenda głosi, że Onufry większość życia spędził na pustyni, mieszkając w grocie, studiując Pismo Święte, modląc się i oddając ascezie. W tradycji ludowej Onufry jest patronem dorożkarzy, włókniarzy i pielgrzymów. Kapliczki z jego podobizną stawiano przy odludnych leśnych drogach.

Opracowanie: Muzeum Etnograficzne im. Seweryna Udzieli w Krakowie, © wszystkie prawa zastrzeżone

Przydrożne krzyże i kapliczki

Narodowe Archiwum Cyfrowe, sygn. 1-U-4327
Nowica, przydrożna kapliczka, 1918,
źródło: [Narodowe Archiwum Cyfrowe](#)

Przydrożne krzyże wykonane z drewna miały zwykle kilka metrów wysokości. Z czasem drewno butwiało i trzeba było je na nowo wykopywać — zwykle dokonywano tego po dniu zadusznym. Czynność tę powtarzano do czasu, aż krzyż stawał się całkiem mały.

Kapliczki i krzyże, które były wyrazem ludowej religijności, stawiano na rozstajach dróg, skrzyżowaniach, a także na krańcach wsi czy miasteczek — na granicy pomiędzy przestrzenią zadomowioną a przestrzenią natury. Wierzono, że obecność świętego znaku będzie nie tylko zapewniać bezpieczeństwo mieszkańcom, ale także skutecznie odstraszać złe moce i demony. Powszechne było też stawianie krzyży cholerycznych, które upamiętniały epidemie tej choroby.

Fundatorzy kapliczek dbali także o ich oprawę i miejsce. Zwykle obok sadzili drzewa, głównie lipy i kasztany, które wiosną kwitną, pachną i przyciągają owady. Czasem zdarza się, że określając wiek drzewa, można zarazem określić datowanie kapliczki.

Zobacz kapliczki z kolekcji Wirtualnych Muzeów Małopolski:

[Kapliczka „Cyrenejczyk pomaga nieść krzyż Chrystusowi”](#)

[Kapliczka słupowa „Chrystus Frasobliwy”](#)

[Kapliczka ze sceną Naigrywania z Chrystusa](#)

Obecnie przydrożne kapliczki można spotkać nie tylko na terenach wiejskich, ale także w centrum dużych miast. Często są one śladem przeszłości miejsc, w których stoją, i świadectwem tego, jak rozwijające się miasta anektowały przestrzenie wiejskie; tego, w jaki sposób przesuwają się granice i jakie zmiany zachodzą w krajobrazie.

Opracowanie: Anna Berestecka (Redakcja WMM),

Ten utwór jest dostępny na [licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 3.0 Polska](#).

Tagi: [Muzeum Tatrzańskie im. Dra Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem](#), [rzeźba](#), [Chrystus](#), [sztuka ludowa](#), [kapliczka](#), [sztuka sakralna](#), [licencje Creative Commons](#)

Ludowe kapliczki: kościółki, skrzynki i daszki

Kapliczki to jeden z materialnych wyrazów ludowej pobożności, tak charakterystyczny dla polskiego krajobrazu. Wśród różnorodnych ich form znajdziemy zarówno [małe budowle przypominające kościółki](#),

jak i [skrzynki o oryginalnych kształtach](#), a wreszcie różne rodzaje [daszków ochraniających figury świętych](#).

Kapliczki sytuowano w centrum wsi, na jej granicach, na polach, w lesie, przy drogach prowadzących do osady, a zwłaszcza na ich skrzyżowaniu, w miejscach tragicznych wypadków, bitew, niezwykłych wydarzeń. W XIX wieku upowszechnił się zwyczaj zawieszania ich na ścianach domostw i ustawiania przed zagrodami. W Małopolsce, w tym na Podhalu, kapliczki wisiały niemal na każdej chałupie. Kapliczki przeznaczone do zawieszania często miały oryginalne formy, nawiązujące do lokalnej architektury sakralnej. Stanowiły osłonę dla umieszczanych w nich figur świętych postaci, które miały zapewniać bezpieczeństwo i pomyślność.

Na Podhalu były to najczęściej przedstawienia [Chrystusa Frasobliwego](#), Ukrzyżowanego, [Upadającego pod krzyżem](#), Trójcy Świętej, Matki Boskiej z Dzieciątkiem, Piety, a także postaci świętych, zwłaszcza Jana Nepomucena i Floriana. Autorami rzeźb byli miejscowi cieśle, stolarze, snycerze, którzy dobrze znali różne gatunki drewna i zasady jego obróbki, i wykonywali je dla potrzeb wioskowej społeczności lub kręgu rodzinnego. Wzory znajdowali w wiejskich kościołach, czerpali je też z przydrożnych figur czy obrazków przynoszonych z miejsc pątnicznych.

Na tematykę popularnych na Podhalu rzeźb przedstawiających Mękę Pańską miał wpływ ośrodek pątniczy w Kalwarii Zebrzydowskiej, gdzie w 1602 roku Michał Zebrzydowski ufundował pierwszą polską kalwarię. Od XVII wieku pielgrzymowała tam ludność z Podhala, Śląska, Słowacji, Węgier. Przeżycia religijne związane z uczestnictwem w wielkopiątkowym misterium Męki Pańskiej, możliwość obserwacji wizerunków świętych, a także przynoszone z miejsca kultu obrazki dewocyjne były często źródłem inspiracji dla podhalańskich świątkarzy.

Opracowanie: Anna Kozak (Muzeum Tatrzańskie im. Dra Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem), © wszystkie prawa zastrzeżone

Przeczytaj więcej o kapliczkach stawianych wśród bzów i drzew lipowych: [Przydrożne krzyże i kapliczki](#) oraz o ikonografii Chrystusa frasobliwego – [Co trapi Chrystusa z kapliczki](#)

Tagi: [Muzeum Tatrzańskie im. Dra Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem](#), [religia](#), [rzeźba](#), [sztuka ludowa](#), [Podhale](#), [kapliczka](#), [Zakopane](#), [sztuka sakralna](#), [kościół](#), [skrzynia](#), © wszystkie prawa zastrzeżone